

marlene streeruwitz - New York. New York.

MARLENE STREERUWITZ
NEW YORK. NEW YORK.

Vertaling Tom Kleijn

Copyright © Suhrkamp Theaterverlag, Frankfurt am Main 1993
Copyright © Nederlandse vertaling: Tom Kleijn 1994

PERSONEN

MEVROUW HORVATH, 60 - 80 jaar oud.

De vele kledingstukken, die zij over elkaar heen draagt, passen in geen geval bij elkaar, de kleuren zijn donker. Ze draagt orthopedische schoenen, die tot ver boven haar enkels zijn dichtgesnoerd. Horvath is het enige personage, dat van het begin tot het einde over een ondubbelzinnige identiteit beschikt. Ze spreekt een persoonlijk gekleurde taal. Ze bezit een strikt volgehouden scala van gebaren; vooral in haar rol als pleejuffrouw (schoonmaken van de WC, afsluiten, vaatdoek/Duizend-Dingen- Doekje, etc.), maar ook wanneer "de waarde Heer Prometheus" ter sprake komt of wanneer het geld moet worden geteld.

DE DOOFSTOMME, 20, mannelijke hoer, Mick-Jagger-type.

MENEER SELLNER, 30, reisleader.

PROFESSOR CHROBATH, 50, hoogleraar aan de universiteit. Hij draagt een zwart jogging-pak, hoofdband, heeft een volle baard en loopt op blote voeten.

LULU, 40, hoer.

KARL (CHARLY) BLEICHER, 30, pooier.

DE ZWANGERE, 25, Doris-Day-type met pillbox-hoed à la Jackie Kennedy. Hoogzwanger.

DE DRIE STRIPPERS, 50, dik. Ze dragen zwart ondergoed, dat met ruches is versierd en naar kleding van kamermeisjes verwijst. Ook kleine kamermeisjeskapjes met kant versierd.

DE STREETCORNERWERKER, 40, jeans, gymschoenen, leren jasje, onder het leren jasje priesterboord, lila hemd en een groot glazen kruis aan een ketting om de hals.

MAN IN DINERJACKET, in de bloei van zijn leven, correcte avondkleding, lakschoenen.

MAN MET HOED, in de bloei van zijn leven, autoverkoper. Een echte man, die nog een autoriteit kan zijn.

DE JAPANNERS, een reisgezelschap. Ze zijn bij hun eerste opkomst deels al in iets wat op klederdracht lijkt, gekleed. Jasjes, jankers, lederhozen, hoeden met kwasten van gemshaar, maar dat slechts bij enkelen. Bij hun tweede opkomst zijn de Japanners volledig in klederdracht. Een paar van hen dragen dirndl-jurken. Twee dragen de tanga's van de strippers à la Samurai als hoofdbanden. Iedere Japanner is op zijn minst met één fotoestel uitgerust. Een paar Japanners hebben ook nog een videocamera.

DE DRIE VAN HET EINDEXAMENFEEST, 18-jarigen met een wit hemd en een zwarte broek; zij veranderen in 60-jarigen.

HET TONEEL

Hal van de Heren-WC van de tramhalte Burggasse. De voormalige "k.k. Piß- und Bedürfnisanstalt" is sedert 1912 niet gerenoveerd. Witbetegeld. Een blauwe golvende rand bovenaan de tegels. Achter op het toneel twee deuren met bovenin kleine melkglazen ruiten. Opschriften: Pissoir, WC. Een kleine witte deur links, geen opschrift. Rechts een dubbele zwaai deur naar de trap, die naar boven naar de tramhalte leidt. Ook de dubbele zwaai deur heeft melkglazen ruiten, waarop aan de buitenkant Heren-WC staat geschreven. Achter alle deuren een fel weerzinwekkend licht. Een tafeltje. Daarop het schoteltje voor het kleingeld. Een lade voor de Duizend-Dingen-Doekjes. Een stoel. Een keukenkrukje. Een gootsteen met waterleiding. Een teil, waarover een dweil hangt te drogen. Een reusachtige tinnen gieter. Een EHBO-kastje aan de muur, waarin rollen keukenpapier en blikken knakworst worden bewaard. Een kleine plastic scheerspiegel, die op de gootsteenkraan staat. Radio met cassetterecorder. Onder de tafel een grote plastic tas met reusachtige groene bollen wol. Achter de plastic tas geschoven het originele bord "k.k. Piß- und Bedürfnisanstalt" en een dubbeladelaar in zwart-goud.

1

(Mevrouw Horvath zit tegen de muur aan haar tafeltje. Ze breit een das. Een lange, brede, groene das. Lulu hangt op het krukje en rookt. Ze tikt de as van haar sigaret op het schoteltje voor het kleingeld. Mevrouw Horvath bekijkt dat misprijzend, maar zegt niets en breit weer door. Lulu staart lang in de rook van haar sigaret, voordat ze begint te praten. Lulu praat apathisch.)

LULU

Ja. Omdat u niet meer ongesteld wordt.

(Mevrouw Horvath breit, kijkt weer misprijzend naar het misbruik van haar schoteltje en breit verder.)

HORVATH

Moet ik ook niet meer. Nee. Moet ik werkelijk niet meer.

(Ze legt het breiwerk in haar schoot en kijkt voor zich uit. Lulu is een kettingrookster, maar altijd gelijkmatig en zonder haast.)

HORVATH

Die geur alleen al. Nee. Geen bloed, in hemelsnaam. Ik heb die geur. Nooit. Mijn God. En die oude Horvath.

(Mevrouw Horvath begint weer te breien en praat meer tegen haar breiwerk dan tegen Lulu.)

HORVATH

Die oude Horvath. Weest u maar blij, dat u niet getrouwd bent. Juffrouw Lulu. Ja. Ja. Hij mocht alleen maar. Dan. Heeft naar zijn lul gestaard en het bloed uitgesmeerd. Daarna. Gruwelijk. Nee. Nee. In hemelsnaam geen bloed. En weet u. Dat is het goede van oud worden. Geen hoofdpijn meer. Daarvan.

(Lulu rookt langzaam en ononderbroken door. Haar bewegingen beperken zich tot het aansteken van de nieuwe sigaret met het stompje van de vorige en het nadenkend kijken in de rook.)

LULU *(na een pauze)*

Heb ik ook.

(Pauze)

Charly houdt er niet van. Glibberig. Is hem te glibberig.

HORVATH *(breiend)*

Nou ja.

(Mevrouw Horvath breit. Lulu rookt.)

HORVATH

Hoe is het vandaag?

LULU

Mooi.

(Pauze)

De kastanjes bloeien.

(Mevrouw Horvath staat op en bekijkt Lulu.)

HORVATH *(vertrouwelijk - bezorgd - impertinent)*

Maar. Is dat warm genoeg? Ziet er behoorlijk dun uit.

LULU *(onbewogen)*

Zegt mijn gynaecoloog ook.

(Mevrouw Horvath breit. Lulu rookt.)

2

(De zwaaiendeuren worden door Charly opengerukt. Wild-West-opkomst van Charly. Charly staat daar. Meteen na hem komt een man met een wit dinerjacket binnen. Mevrouw Horvath ziet alleen maar Charly en blijft zitten.

Lulu rookt verder zonder enige verandering in haar houding of in haar nadenkend staren in de sigarettenrook. Ze kijkt niemand aan.

Charly blijft bij de deur staan en kijkt Lulu strak aan. De man met het dinerjacket loopt naar het midden van de ruimte. Kijkt om zich heen. Mevrouw Horvath merkt hem op en valt in haar rol van pleejuffrouw. Ze staat snel op, legt haar breiwerk op de stoel, loopt naar de WC-deur, strijkt haar jasschort over haar borst glad en opent de WC-deur.)

HORVATH

Alstublieft. Waarde Heer. Hier ... Hier.

(De man met het dinerjacket schenkt geheel geen aandacht aan haar en loopt langs haar heen het pissoir in. Mevrouw Horvath doet langzaam de deur van de WC dicht en loopt weer naar haar plaats.

Charly staart nog altijd Lulu aan. Lulu begint zich uit te rekken en strekken als een

kat, die wakker wordt. Ze rookt de sigaret op, staat op en loopt naar de kleine spiegel, die op de gootsteenkraan staat, en kijkt erin. Daarna loopt ze naar de zwaaideuren. Charly begint blij te grijnzen en spreidt zijn armen. Lulu loopt langs hem naar de deuren en Charly moet met uitgestrekte armen meedraaien. Lulu draait zich net voor de deur om in de richting van de haar onnozel aangrijnzende Charly. Op het moment van het oogcontact begint hij haar af te ranselen. Hij houdt haar met één hand bij haar hals vast en bokst en slaat als een gek op haar gezicht, borst en buik. Hij wurgt haar, totdat ze op de grond in elkaar zakt en houdt ondertussen zijn opgewekte 'Hallo-wat-leuk-je-eindelijk-weer-te-zien'-grijns op zijn gezicht. Niemand spreekt. Lulu verweert zich niet. Alleen het geluid van het slaan en het gorgelende gesteun van Lulu zijn te horen. Ze schreeuwt niet. De geluiden, die ze maakt, zijn door het slaan in haar buik veroorzaakt gesteun en een hijgend naar adem snakken. Het pak slaag duurt niet lang. Het vindt veeleer in een oogwenk plaats. Zowel dader als slachtoffer gedragen zich routineus. Mevrouw Horvath breit en kijkt er niet naar. Lulu ligt dan op de grond. Blijkbaar bewusteloos. Charly grijnst.)

3

(De deur van het pissoir gaat open. De man met het dinerjacket komt naar buiten. Hij is onberispelijk gekleed en doet geen poging, eventuele incorrectheden in zijn kleding na toiletgebruik vast te stellen, door er onopvallend naar te tasten. Hij kijkt, terwijl hij zijn handen van zich af houdt, rond naar een mogelijkheid om zijn handen te wassen. Mevrouw Horvath haast zich naar de gootsteen en praat op de man met het dinerjacket in.)

HORVATH *(gedienstig - gretig)*

Daar. Ziet u. Daar. Waarde Heer. Daar. Kijkt u. Het is nu eenmaal allemaal een beetje ongeriefelijk bij ons. Maar de dienst 'cultuur' heeft ook geen geld voor onze renovatie. Daar. Zo. Ziet u.

(Ze heeft de man naar de gootsteen gebracht, de kraan opengedraaid en water over zijn handen laten lopen. Allebei kijken ze naar de natte handen. Charly veegt de grijns, waarmee hij tegen de ondertussen nog altijd bewusteloze Lulu heeft geglimlacht, van zijn gezicht. Hij is plotseling dronken en zwaait heen en weer. Hij wankelt naar de groep bij de gootsteen.)

MAN MET DINERJACKET *(ongeduldig - hoffelijk - geaffecteerd)*

Ja. Ja. Het is goed.

CHARLY *(dikdoenerig, dronken)*

Jij. Manneke. Jij. *(Kijkt hem van heel dichtbij aan. Probeert hem in zijn blikveld te krijgen.)*

Jij. Ziet er uit. Ziet er uit. *(Heeft hem eindelijk gefixeerd en stelt tevreden vast.)* Je bent een graaf! Bent een graaf. Ja? Staat u mij toe: Karl Bleicher. Het spijt me: pooier.

(Mevrouw Horvath heeft ondertussen een keukenrol uit het muurkastje gehaald en er één vel vanaf gescheurd. Ze houdt het de man met het dinerjacket voor om zijn handen mee af te drogen. Hij wil het grijpen, maar zij trekt het weer een beetje terug, tenslotte moet de man betalen, hij heeft toch al het goedkopere pissoir gebruikt. De man met het dinerjacket begint voorzichtig met zijn natte handen naar kleingeld te zoeken.)

CHARLY *(dikdoenerig)*

Ga weg! Laat dat! *(tegen Mevrouw Horvath)* Op die vodden trakteer ik Meneer de Graaf. Hier! *(Trekt een bankbiljet uit zijn zak, geeft het aan Mevrouw Horvath. Na een korte aarzeling nog een.)* Ga! Horvath! Gierig loeder. Geef die rommel hier.

(De man met het dinerjacket wacht hoffelijk met natte handen af. Mevrouw Horvath gaat snel de hele rol halen. Charly pakt hem, rolt hem af en geeft de man met het dinerjacket een lang stuk ervan. De twee mannen zijn intussen aan beide kanten van de liggende Lulu komen te staan. Beiden laten het afgerolde papier op Lulu vallen. Lulu ligt tussen hen in. De man met het dinerjacket droogt zijn handen zeer zorgvuldig af.)

CHARLY

Staat u mij toe: Karl Bleicher. Charly Bleicher. Het spijt me: pooier. En jij?

MAN MET DINERJACKET *(ernstig, met correcte buiging)*

Johannes Altenwühl. En excuseert u mij nu, alstublieft.

(Hij stapt over Lulu's benen heen en gaat weg. Lichtelijk overcorrect in zijn plechtstatige dronkenschap.)

CHARLY *(diep in gedachten verzonken, terloops en joviaal)*

Maar zeker. Ik excuseer. Ik excuseer.

(Charly staat nog even in gedachten verzonken. Staart naar de zwaaideuren. Begint weer te wankelen. Mevrouw Horvath was ondertussen bezig de twee bankbiljetten in een geheimzinnige plek ergens tussen haar kleding weg te stoppen. Charly draait zich plotseling om en kijkt haar aan. Zij brengt haar kleding in orde en loopt naar haar stoel. Ze pakt het breiwerk weer op. Ze kijkt niet om zich heen. Charly staart haar aan.)

Smekend. En begint te huilen, te janken. Het gejank eindigt in een heftig gesnik. Schokschouderend door het snikken en troosteloos loopt Charly naar buiten. Verlaten en geslagen. Ongeliefd. Mevrouw Horvath zoekt het begin van haar breiwerk. Lulu ligt onder de hoop papier. Het papier wordt rood. Mevrouw Horvath is weer met breien begonnen.)

HORVATH

Hij is weg. *(Ze breit.)* Ze zijn allebei weg.

(Lulu blijft liggen. Het papier is rood geworden. Mevrouw Horvath staat nu toch op, loopt voorzichtig naar Lulu. Ze tilt met haar vingertoppen het papier op. Kijkt naar het gezicht van Lulu en laat het papier meteen weer vallen. Vol afschuw.)

HORVATH

Bloed. -- Afschuwelijk. Bloed. Bloed. Altijd ergens bloed. De hele tijd. Altijd. Zo iets afschuwelijks.

(Lulu blijft verder onbeweeglijk onder de nu onheilspellend rood doordrenkte hoop papier liggen. Mevrouw Horvath wast het schoteltje af.)

4

(De Man met Hoed komt binnen. Meteen achter hem de Doofstomme. Mevrouw Horvath ziet hen en staat meteen op. Ze grijpt in het tafellaatje, pakt haar Duizend-Dingen-Doekje eruit, ruikt eraan en loopt naar de WC. De Man met Hoed en de Doofstomme lopen naar de WC, ze zien Lulu, draaien zich om en kijken naar haar. De Man met Hoed knielt bij Lulu neer en pakt voorzichtig het papier weg. De Doofstomme stoot lallende geluiden uit. Hij wilde eigenlijk zijn werk als hoer verrichten en is in de war door de onderbreking. Hij probeert de Man met Hoed weer op zich te attenderen. Obscene gebaren. Mevrouw Horvath heeft de WC blinkend gepoetst. Met het doekje in de hand loopt ze in de richting van Lulu.)

HORVATH

Wat doet u daar nou?

MAN MET HOED *(als drong hij zich door een kijklustige mensenmassa heen)*

Laat u mij toch door. Ik ben arts.

(Hij begint met een onderzoek. Hij trekt Lulu's jasje uit. Hij betast haar en vraagt zoals een dokter.)

MAN MET HOED

Zo. Doet dat pijn? -- Of dat? -- En daar -- Wat voelen we nu?

5

(De Man met Hoed is net pas echt met zijn onderzoek begonnen, als Meneer Sellner van boven aan de trap naar beneden schreeuwt.)

MENEER SELLNER

Mevrouw Horvath. Joehoehoehoehoe! *(Hij jodelt bijna.)*

(Mevrouw Horvath wordt opgeschrikt uit het bekijken van het doktersspelletje en haast zich naar het tafeltje. Ze haalt ijlings het bord met het opschrift "k.k.Piß- und Bedürfnisanstalt" en de dubbeladelaar tevoorschijn en hangt ze allebei aan haken tussen de deur van de WC en het pissoir. Dan loopt ze naar de zwaaideuren en zet ze rechts en links vast met haakjes. Meneer Sellner jodelt nog een keer en springt dan, het klassieke beeld van een reisleader, op het toneel. Achter hem de groep: 15 Japanners. Ze zijn deels in iets wat op klederdracht lijkt, gekleed: kwasten van gemshaar, jankers, lederhozen. Iedere Japanner heeft op zijn minst één fototoestel. Een aantal ook nog een videocamera. Ze beginnen meteen te fotograferen. De flitslichten flitsen chaotisch door elkaar heen en nooit in de richting van het publiek. Sommigen stellen zich op om Lulu te fotograferen. Lulu in de armen van een dokter met de Doofstomme als assistent. De Japanners kwetteren en snateren in hoge tonen. Sellner neemt zijn positie als reisleader in. Hij spreekt Engels met een zwaar accent)

SELLNER

Gentlemen. I want to show you. No. Not this. *(Hij bedoelt Lulu.)* This is ... ja ... een ongelukje ... accident. Yes. Yes, you. With the many cameras ... Look here. Yes, please. Here you can see. You are in an antique WC. This toilet is built 1910 and was opened by the last Emperor of Austria, Franz Joseph. *(Fraantz Tschosef.)* It is told that he pissed in here and said: "It was very beautiful. I was very pleased." He always said this.

(De Japanners zijn opgetogen. Ze beginnen individueel de zin te herhalen. Individueel en door elkaar. Tegelijkertijd gaan ze onder het bord in pishouding staan en fotograferen elkaar. Gedrang. De zin "It was very beautiful. I was very pleased." wordt steeds duidelijker in koor gesproken.)

SELLNER

And now. We make a picture of the whole group. With Mrs. Horvath. Mrs. Horvath is the very soul of this establishment. She is here nearly fifty years. Hè. Mevrouw Horvath.

Mevrouw Horvath. Nou, kom nou toch hier.

(Alle Japanners geven Sellner hun camera's. Ze hangen ze hem om de hals, tot hij volgehangen is als een Pinkster-os. Ze gaan om Mevrouw Horvath heen staan. De Japanners kunnen de zin nu in koor zeggen. Meneer Sellner flitst met meerdere camera's tegelijk en raakt even in een fotografie-frenzy. Hij gedraagt zich als een modefotograaf, die zijn model opgeilt.)

SELLNER

Yes. That's right. Class. Ja. Ja. Zo ja. Ja. Laat het me zien. Alles. Jawel.

(De Japanners rukken nu weer de camera's van Meneer Sellner af. Door de Japanners, die zich om hem heen verdringen, wordt Meneer Sellner in de richting van Lulu geduwd.

Ondertussen: de Man met Hoed / Arts heeft Lulu helemaal afgetast en onderzocht. Tijdens de groepsfoto heeft hij geprobeerd Lulu overeind te krijgen. Lulu is bijna naakt, ze zit onder het bloed, het bloederige keukenrolpapier ligt aan haar voeten. De Japanners hebben hun fototoestellen weer terug. De Man met Hoed / Arts houdt Lulu met moeite rechtop. Lulu hangt slap in zijn armen. Meneer Sellner legt zijn arm om Lulu's schouders en duwt daarmee de Man met Hoed / Arts uit beeld. De Japanners vormen een groep en fotograferen Meneer Sellner met Lulu, die door de Man met Hoed wordt vastgehouden. De Japanners zeggen de "Keizerszin" in koor, scanderend en flitsen in het ritme. Tenslotte laat Meneer Sellner Lulu los, de Man met Hoed is inmiddels door hem helemaal opzij geduwd en Lulu valt op de hoop papier en blijft weer liggen. Meneer Sellner heeft de hele tijd voor de foto en over het plezier van zijn beschermelingen gegrijnsd. De korte scène met Lulu is absoluut een herhaling van de Charly-scène. Lulu ligt onbeweeglijk op de grond.

De Japanners lopen in de pas de trap op, terwijl zij in marstempo de Keizerszin opzeggen. Meneer Sellner duwt Mevrouw Horvath een bankbiljet in de hand. Ze stopt het meteen weer weg ergens tussen haar kleding. Dan pakt ze het bord en de dubbeladelaar van de muur en bergt alles weer onder de tafel weg.

SELLNER *(iets achter de Japanners aan, jodelt weer)*

Joehoehoehoehoe! Please wait. I am coming. Joehoehoe.